

## שארל מארי רנה לקונט דה ליל

### המשוררים בני זמננו

משקיבלתי על עצמי לכתוב סדרת מחקרים זו על אודות המשוררים המודרניים, מתים או חיים, חשוב יותר מכול, לשם בהירותה של עבודתי, שאציג בקצרה את התיאוריה הביקורתית שלי.

יואיל בטובו הקורא לא להתרעם כלל על הסגנון החיובי האופייני לי, אשר יאפשר לי תמציתיות ודיוק. כוונתי אינה שאפתנית. איני מבקש לשאת חן או לעורר מורת-רוח. אומר אך ורק מה אני חושב, ובלי הרחבות מיותרות, בהיותי משוכנע, בכל הנוגע לי עצמי, שבפרוזה, כל שנגמר מהר טוב הוא.

האמנות, שהשירה היא ביטויה המפואר, העז והשלם, היא מותרות אינטלקטואליות הנגישות למתי מעט.

כל המון רב, בער או משכיל, טוען, כידוע לכול, כי הוא חדור תשוקה חסרת מעצורים לתעתוע האווילי והתאב של השוויון המוחלט. הוא שולל בחפץ לב, או שהוא מגדף, את מה שאינו יכול לאחוז בו. מן הליקוי הטבעי הזה באשר לכושר ההבנה, נובע התיעוב האינסטינקטיבי שהוא רוחש לאמנות.

העם הצרפתי, במיוחד, מוכשר בתחום זה באופן אנוש. לא עיניו, לא אוזניו, לא תבונתו, לעולם לא יתפשו את עולמו האלוהי של היפה.

אומה של נואמים חוצבי להבות, של חיילים הרואיים, של פולמוסנים שנונים, אכן כן; ותו לא.

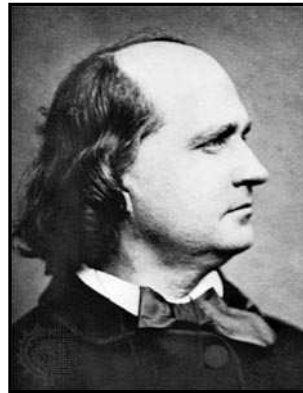
המוניטין של סקרנות ושל גמישות אינטלקטואלית שהוציאו לאומה זו, הם לבטח מהתלה מוזהה. אין עם משועבד יותר לדעות מקובלות, אוהב יותר את השיגרה, נרעש יותר מכול מה שמצודד בפעם הראשונה את הבנתו.

המשוררים הגדולים, האמנים האמיתיים, שהתגלו בחיקון, כלל לא חיו את חייו, כלל לא דיברו בשפה שהוא מביין. הם נמנים עם משפחה רוחנית שהוא לא הכירה מעודו ושאותה חירף ורדף בלי הרף.

ולהיפך, מי שמחמת נכות טבעית או עיוות של הרוח, נעשו המחמיאים המהדהדים הכנועים של טעמו המנוון, מפיצי הדעות של מה שלעולם אינו צריך להיות מופץ לציבור הרחב, מחשש להסתאבות חסרת תקנה, את אלה הוא אהב ורומם. הברית בינם לבינו הייתה, ותהיה תמיד, לבבית ומושלמת, בזכות תיווכה המתמשך של הביקורת.

והיא, למעט כמה יוצאים מן הכלל, ממלאה שורותיה בדרך כלל בבעלי התבונות הצחיחות, שנשרו בטרם עת מכל ענפי האמנות והספרות. גרושה בחרטות עקרות, ברצונות רופסים ובטינות שאינן יודעות רחמים, היא מציגה לציבור האדיש והעצל את מה שאינה מבינה, היא מסבירה בכובד-ראש את מה שאינה יודעת, ואינה פותחת את קודש הקודשים של רצונה הטוב אלא להמון סר הטעם של המשוררים המדומים.

היעדר זה של עקרונות אסתטיים, דלות מצערת זו של כל הבנה אמנותית, אילצו אותה לבחור, כאמת-מידה לבדיקה, את המכלול המעובה פחות או יותר של הלקח המוסרי הכלול ביצירות שהיא פוסלת או שהיא מזכה ושמהן היא חיה, אם לזאת ייקרא חיים. לקח זה משמעו להפיץ בקרב ההמון הפשוט, באמצעות הקצב והחרוז, מספר מסוים של מטבעות שחוקים שהיא מכנה בשם רעיונות. אני מעז אפוא לטעון, באשר לי, שגינזייה ושבחיה אין להם כל משמעות שאפשר להעריכה וכי היא כלל וכלל אינה יודעת מה היא אומרת.



לְקוֹנְט דֵה לִיל (1818-1894)

התיאוריות של הביקורת המודרנית אינן התיאוריות שלי. אני אבחן את מה שהיא מבזה, אריע למה שהיא מגנה. ולהלן הסיבה: עולמו של היפה,

מחווה היחיד של האמנות, הוא כשלעצמו אינסוף שאין לו קשר אפשרי עם כל גישה אחרת, נחותה ככל שתהיה.

**היפה** אינו משרתו של **האמיתי**, כי הוא מחזיק את האמת האלוהית והאנושית. הוא הפסגה המשותפת שמסתיימות בה דרכיה של הרוח. היתר נע במערבולת כוזבת של מראית-עין.

המשורר, בורא האידיאות, כלומר בוראן של צורות נראות לעין או בלתי-נראות, של תמונות חיות או משוערות, חייב להמחיש את **היפה** ככל שכוחותיו וחזונו הפנימי מאפשרים לו, על ידי מיזוג מורכב, מיומן, הרמוני של קווים, של צבעים ושל צלילים, לא פחות מאשר על ידי כל משאביהם של הערגה, של המחשבה, של המדע ושל הפנטזיה; כי כל יצירה של הרוח, החסרה תנאים הכרחיים אלה של יופי ממשי, אינה יכולה להיות יצירת אמנות. זאת ועוד: זהו מעשה רע, מוגות לב, פשע, דבר-מה לא מוסרי באורח מביש וללא תקנה.

לשירה יש מקומות רדודים משלה, בתי כלא מיוחדים משלה, מקום שם תבונות רבות, נחשלות או מושחתות, מעלות בלי הרף בקנה אחד, בתואנה של לב אנושי ושל כנות, את כל האוויליות הנשרכות בפלגי המים הלא טהורים של הבנאליות, את כל הפסולת שזה זמן רב נמחתה בחצרות ההוקעה של האמנות.

גירוים ממין זה לרוע, התמדה כה מובהקת לרצות לכלוא את השירה בבור הכלא של הביקורת, כדי לכופף אותה לעבדות ולבָּהֶם אותה אחת ולתמיד, ראויים לאזהרה מוחשית (אם שלוות הנפש של אנשי הרוח הטובים הייתה יכולה להיטרד מזאת). הבה לא נדבר בזה עוד.

מידתו הטובה של אמן גדול הוא כישרונו. המחשבה שופעת בהכרח עד בלי די ביצירתו של משורר אמיתי, השולט בשפתו ובאמצעיו. הוא רואה במבט ראשון רחוק יותר, גבוה יותר, עמוק יותר מכולם, מפני שהוא מתבונן באידיאל מבעד ליופי הנראה לעין, והוא מרכז אותו ומשבץ אותו בביטוי הנכון, המדויק, היחיד.

הוא רוחש לגדולתה של האמנות כבוד צרוף מכדי לדאוג מן השקט או מתרועעותיו של ההמון ומכדי להעמיד את השפה המקודשת לשירות רעיונות נלוזים. קרנו של המלאך העליון אינה מתירה שיתקעו בה כמו בחצוצרת רחוב.

ברוח זו אלמד את יצירתם של המשוררים בני זמננו. בראש ובראשונה, אבקש מכל אחד מהם את תעודות האמן שלו; בטוח שאפגוש אדם חושב, בעל טבע מוסרי נעלה – אך לא כמו שמבין זאת האספסוף האינטלקטואלי – ואעריך בו את העוצמה, את התשוקה, את החן, את הפנטזיה, את הרגש של הטבע ואת ההבנה המטאפיסית וההיסטורית, כל אלה מוגשמים על ידי סגנון מושלם, שבלעדיו דבר אינו קיים.

מכשול מסוכן מאוד מאיים עלי, אני יודע, במהלך חקירתי זאת. יש לחשוש שמשורר לא יוכל לשפוט משורר אחר בהגינות מתמדת. מצפוני מרגיעני. גילוייו השונים של היפה רבים הם לאין מספר. אני יודע להעריך, וגם אם קטונתי, יש בי גאווה יתרה מכדי להיות בלתי צודק.

1864

(מצרפתית: אביבה ברק)